

โมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย
ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

A Causal Model of Curriculum and Instruction, Physical and Mental
Health, Housing, Social Relationships, and Internal Environment
Affecting the Quality of Life of Undergraduate Students at a University

ทิชากร เกษรบัว¹ และ วิไลพันธ์ บุญมาก²

Thichakorn Kasornbua¹ and Wilaipan Boonmak²

คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Faculty of Business Administration and Service Industry,

King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹thichakornk@bas.kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,220 คน แบ่งเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะที่ 1 จำนวน 529 คน คณะที่ 2 จำนวน 1,482 คน คณะที่ 3 จำนวน 138 คน และคณะที่ 4 จำนวน 71 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง 20 เท่าของตัวแปรสังเกต 32 ตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่าง 640 คน เก็บได้จริง 630 คน คิดเป็นร้อยละ 98.44 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีค่าเท่ากับ $\chi^2/df = 1.072$, ($\chi^2 = 391.221$), ($P = 0.165$), ($GFI = 0.963$), ($AGFI = 0.946$), ($CFI = 0.998$) และ ($RMSEA = 0.011$) ผลจากการวิเคราะห์โมเดล พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในวิทยาเขต การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาควรมุ่งเน้น

การยกระดับด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยควบคู่กับการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนักศึกษาจะช่วยให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต; นักศึกษาปริญญาตรี; โมเดลเชิงสาเหตุ

Abstract

This research article aimed to develop and examine the goodness-of-fit of the model of curriculum and instruction, physical and mental health, housing, social relationships, and the internal environment affecting the quality of life of undergraduate students at a university. This study employed a quantitative research approach. The population and sample consisted of 2,220 undergraduate students at a university in the 2025 academic year. The population was distributed across four faculties: Faculty 1 (529 students), Faculty 2 (1,482 students), Faculty 3 (138 students), and Faculty 4 (71 students). The sample size was determined based on 20 times the 32 observed variables, resulting in 640 samples. A total of 630 questionnaires were successfully collected, representing 98.44 percent. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics and the goodness-of-fit between the hypothesized model and the empirical data was examined. The results revealed that the hypothesized model was consistent with the empirical data, with the following fit indices: Chi-Square/df = 1.072, Chi-Square = 391.221, P = 0.165, GFI = 0.963, AGFI = 0.946, CFI = 0.998, and RMSEA = 0.011. The results of the model analysis indicated that the internal university environment and social relationships had a positive direct effect on the quality of life of students at the 0.05 level of statistical significance. The findings suggest that, for universities located at regional campuses, improving students' quality of life should focus on enhancing the internal university environment together with promoting social relationships among students, which will help students achieve a better quality of life.

Keywords: Quality of Life; Undergraduate Students; Causal Model

บทนำ

แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566–2570) ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีมาตรฐาน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาระบบ การเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และส่งเสริมระบบ

ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาและพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ภาคชุมชน ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ผ่านพันธกิจด้านการบริการวิชาการ อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกัน สถาบันอุดมศึกษายังต้องเสริมสร้างความร่วมมือทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ พัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะสูง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสร้างนวัตกรรม และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับอุดมศึกษาไม่เน้นเพียงการสร้างองค์ความรู้ในเชิงวิชาการเท่านั้น แต่การให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในทุกมิติที่ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัว และเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี นักศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มักเผชิญกับความท้าทายและความกดดันหลายประการ เช่น ภาระทางการเรียน ความกดดันทางเศรษฐกิจ การปรับตัวทางสังคม และการเปลี่ยนผ่านช่วงชีวิตจากวัยรุ่นสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งจากการศึกษาของ Haruna, Mohammed & Braimah (2025) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 49 มีภาวะวิตกกังวลร้อยละ 75 และมีความเครียดร้อยละ 73.26 โดยเฉพาะการศึกษาความเครียดในการเรียนระดับปริญญาตรีในปีแรก หรือการศึกษาของ Kowalska & Swzamel (2021) ที่พบว่าร่างกายของนักศึกษาที่ได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับนักศึกษา รวมทั้งสถานะทางเศรษฐกิจและแหล่งที่มาในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินให้กับนักศึกษาจะช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในยุคปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งในพื้นที่ต่างจังหวัดแตกต่างจากมหาวิทยาลัยหลักในวิทยาเขตกรุงเทพมหานคร พื้นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานระหว่างพื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม แม้ว่าสภาพแวดล้อมของพื้นที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติกับนักศึกษา แต่อีกด้านหนึ่ง นักศึกษาที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ต้องเผชิญกับเงื่อนไขเฉพาะทางกายภาพ เช่น ความห่างไกลจากเมืองใหญ่ ข้อจำกัดของระบบการขนส่งสาธารณะ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่อาจยังไม่ครอบคลุมเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยหลัก ดังนั้นคุณภาพชีวิตของนักศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่และความสามารถในการใช้ชีวิตของนักศึกษาภายใต้สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย หากนักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ ในทางตรงกันข้ามหากนักศึกษามีคุณภาพชีวิตตรงกันข้าม อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาและความสำเร็จของนักศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่ผ่านมา การศึกษาด้านคุณภาพชีวิตส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษา นักศึกษาทางการแพทย์ พยาบาล เนื่องจากเป็นการเรียนการสอนที่ใช้ระยะเวลานาน ต้องเน้นการใช้ ประสบการณ์ในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและฝึกปฏิบัติ เช่น งานวิจัยของ ปรียพร วิศาลบุรณ์ และ วลัยภา บุรณกลัส (2565) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีที่สูงจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่านักศึกษาในชั้นปีต่ำกว่าทั้งด้านร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ นักศึกษาพยาบาลมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของ มาลีวัล เลิศสาครศิริ, จุรีย์ นฤมิตรเลิศ และอนุชา พรหมกันยา (2563) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษา วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ศึกษา กับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ คณะกายภาพ คณะจิตวิทยา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิต ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด จาก การทบทวนวรรณกรรมพบว่าการศึกษาด้านคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่อยู่วิทยาเขต และอยู่ในจังหวัดเมือง รองยังไม่มี การศึกษาด้านคุณภาพชีวิต

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาโมเดลของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ เพื่อสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะช่วยมหาวิทยาลัยออกแบบนโยบายสวัสดิการและการจัดการสิ่งแวดล้อม ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาในวิทยาเขต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญา ตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

สมมติฐานการวิจัย

- H1: ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน (CI) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL)
- H2: ด้านสุขภาพและจิตใจ (PM) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL)
- H3: ด้านที่อยู่อาศัย (HS) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL)
- H4: ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SR) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL)
- H5: ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย (IE) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของ นักศึกษา (QL)

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของคุณภาพชีวิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) (The WHOQOL Group, 1995) ได้นิยาม คุณภาพชีวิตว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความพึงพอใจและสถานะของตนเองในการดำรงชีวิต ภายในสังคม โดยสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ภายใต้บริบท ของวัฒนธรรม ค่านิยม และมาตรฐานของสังคมที่อาศัยอยู่ รวมถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนี้ การประเมิน คุณภาพชีวิตสามารถพิจารณาได้ทั้งในมิติด้านวัตถุวิสัย (Objective Quality of Life) และด้านจิตวิสัย (Subjective Quality of Life) เพื่อสะท้อนถึงสภาพความเป็นอยู่ที่สามารถวัดได้และการรับรู้หรือความพึงพอใจ ของบุคคลที่มีต่อชีวิตของตนเอง

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ได้ให้นิยาม คุณภาพ หมายถึง ลักษณะที่เด่นของบุคคลหรือสิ่งของ ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ เมื่อนำทั้ง 2 คำ มารวมกัน คุณภาพ และ ชีวิต จึงหมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุขของบุคคลหรือสิ่งของ

UNESCO (1993) ได้นิยามคุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ในสังคมและระดับความพอใจ ในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์

วรเทพ เวียงแก (2563) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต หมายถึง บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามฐานะภายใต้บริบทของวัฒนธรรมและความหมายของระบบสังคมที่อยู่ ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกนึก คิดเป็นไปในทางบวก มีฐานะทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองได้ สามารถทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ มองโลกในแง่ดีไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่และความพึงพอใจของบุคคลในการดำรงชีวิต ซึ่งครอบคลุมมิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนถึงความสามารถใน การดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมของสังคมที่อาศัยอยู่

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) (The WHOQOL Group, 1995) ได้พัฒนา แนวคิดคุณภาพชีวิต (World Health Organization Quality of Life: WHOQOL) เพื่อใช้เป็นกรอบมาตรฐานใน การประเมินคุณภาพชีวิตของบุคคลในบริบทต่าง ๆ โดยครอบคลุม 4 มิติหลัก ได้แก่ (1) ด้านร่างกาย หมายถึง สุขภาพร่างกาย ความสามารถในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน และสมรรถนะในการทำงาน (2) ด้านจิตใจ หมายถึง สุขภาพจิต ความสุข ความพอใจในชีวิต การคิดเชิงบวก และความมั่นคงทาง อารมณ์ (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การได้รับการสนับสนุน ทางสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต ความปลอดภัย การเข้าถึงบริการและทรัพยากรที่จำเป็น และโอกาสในการมีส่วนร่วมทางสังคม

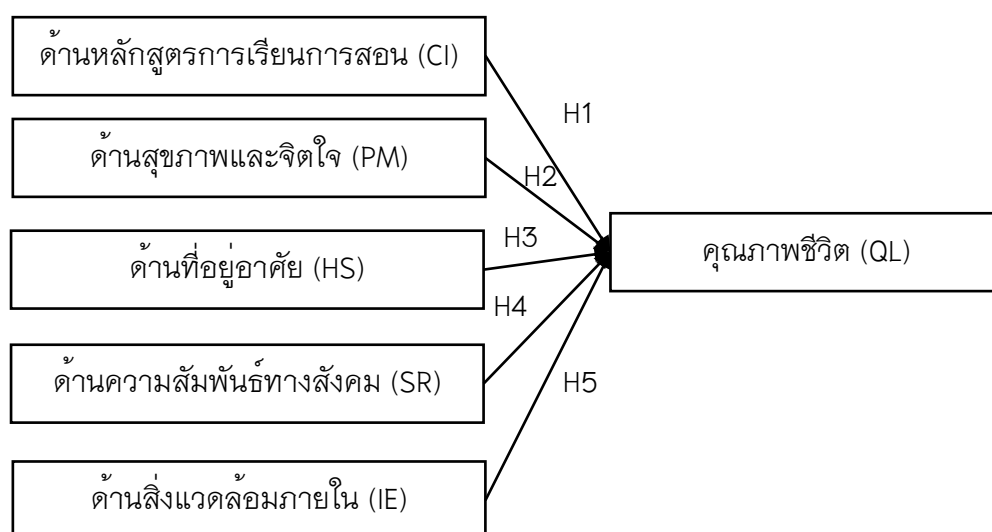
European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2004) กำหนดให้คุณภาพชีวิตประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจความมั่นคงทางการเงิน และมาตรฐานการครองชีพ (2) มิติด้านสุขภาพ ครอบคลุมทั้งการมีสุขภาพกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัย และสุขภาพจิตที่ดี รวมถึงการเข้าถึงบริการด้านการสาธารณสุข (3) มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้าง ครอบครัว ชุมชน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการได้รับการสนับสนุนทางสังคม และ (4) มิติด้านสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมทั้งในด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยในชีวิต สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน และรวมถึงมิติด้านการศึกษาและการเรียนรู้

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของ Flanagan (1978) ประกอบด้วย (1) การมีความสุขความสบายที่เกิดขึ้นกับร่างกายและทางวัตถุ ทางด้านร่างกาย (2) การมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (3) การมีกิจกรรมในการเข้าร่วมสังคมและการเข้าร่วมชุมชน (4) การมีพัฒนาการในด้านบุคลิกภาพ และการมีความสำเร็จอย่างครบถ้วน (5) มีการสันถนาการ

จากการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตนำไปสู่องค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ประกอบด้วย หลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก (WHO) (The WHOQOL Group, 1995); European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2004); Flanagan (1978) นำไปสู่องค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ประกอบด้วย หลักสูตร การเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง และเพื่อพัฒนาและทดสอบโมเดลเชิงสาเหตุ ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,220 คน (การปกปิดชื่อสถาบัน เป็นไปตามหลักการพิทักษ์สิทธิ์ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ COE No. 013/2026, NRE No. P4-0039/2569 เนื่องจากหากผลการวิจัยได้ผลในเชิงลบ อาจมีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 630 คน โดยใช้หลักการกำหนดตัวอย่างของ Hair et al. (1995) ขนาด 5–20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต มีตัวแปร 32 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ 640 คน เก็บได้จริงจำนวน 630 คน คิดเป็นร้อยละ 98.44 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบโควตาตามสัดส่วนของประชากรนักศึกษาในแต่ละคณะ ดังนี้

ตารางที่ 1 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละคณะ

คณะ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
คณะที่ 1	529	81
คณะที่ 2	1,482	226
คณะที่ 3	138	21
คณะที่ 4	71	11
รวม	2,220	339

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ กำลังศึกษาในชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม รายรับต่อเดือน สถานที่พักอาศัยระหว่างศึกษา ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน มีตัวแปรสังเกต จำนวน 5 ตัวแปร ด้านสุขภาพและจิตใจ มีตัวแปรสังเกต จำนวน 5 ตัวแปร ด้านที่อยู่อาศัย มีตัวแปรสังเกตจำนวน 5 ตัวแปร ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีตัวแปรสังเกตจำนวน 5 ตัวแปร และด้านสิ่งแวดล้อมภายใน มีตัวแปรสังเกตจำนวน 7 ตัวแปร ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับ 1 ความคิดเห็นน้อยที่สุด จนถึง ระดับ 5 ความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีตัวแปรสังเกต จำนวน 5 ตัวแปร ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับ 1 ความคิดเห็นน้อยที่สุด จนถึง ระดับ 5 ความคิดเห็นมากที่สุด

การทดสอบเครื่องมือ

ทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยเทคนิค Index of Item Objective Congruence (IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านทำการประเมินค่าอำนาจจำแนก (Validity) ข้อคำถามต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.60 ผลการทดสอบค่าอำนาจจำแนก (validity) มีค่าระหว่าง 0.67–1.00 สอดคล้องกับ Rovinelli & Hambleton (1977) และการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) ที่ไม่ใช้กลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ผลของการทดสอบเครื่องมือเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือ สามารถนำเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสะดวก (Convenience sampling) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ ด้วยการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ที่ติดตามบอร์ดประชาสัมพันธ์แต่ละคณะ และให้นักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมโครงการสามารถสแกน QR code เข้าสู่ระบบแบบสอบถามออนไลน์ด้วยความสมัครใจโดยไม่มีการบังคับหรือมีผลต่อการเรียน และการประเมินผลการศึกษา เมื่อได้รับผลการวิจัยเรียบร้อยแล้วตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจึงปิดรับแบบฟอร์ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตด้านการเรียนการสอน ด้านสุขภาพและจิต ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมภายใน และคุณภาพชีวิต ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าความกลมกลืนของโมเดล (Model Fit) (Hair et al. 1995) ตามเกณฑ์ดังนี้ $p > 0.05$, $\chi^2/df < 2.00$, $GFI > 0.90$, $AGFI > 0.90$, $CFI > 0.95$, $NFI > 0.90$, $RMSEA < 0.05$

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเรียนการสอน ด้านสุขภาพและจิตใจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมภายใน และด้านคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการเรียนการสอน (CI)	3.93	0.75	มาก
ด้านสุขภาพจิตใจ (PM)	3.75	0.87	มาก
ด้านที่อยู่อาศัย (HS)	3.84	0.78	มาก
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SR)	3.90	0.75	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย (IE)	3.85	0.79	มาก
คุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL)	3.87	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลด้านการเรียนการสอน ด้านสุขภาพและจิตใจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมภายใน และด้านคุณภาพชีวิตของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน (CI) ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.75) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SR) ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.75) คุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.77) ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย (IE) ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.79) ด้านที่อยู่อาศัย (HS) ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.78) และด้านสุขภาพจิตใจ (PM) ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

1. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงเพื่อตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ของโมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ทำการทดสอบความหาค่าความสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ของสมการโครงสร้างดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงเพื่อตรวจสอบปัญหา Multicollinearity

ตัวแปรแฝง	(CI)	(PM)	(HS)	(SR)	(IE)	(QL)
(CI)	1	0.707**	0.640**	0.681**	0.691**	0.710**
(PM)		1	0.652**	0.698**	0.748**	0.718**
(HS)			1	0.622**	0.649**	0.628**
(SR)				1	0.676**	0.683**

ตัวแปรแฝง	(CI)	(PM)	(HS)	(SR)	(IE)	(QL)
(IE)					1	0.756*
(QL)						1

** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.622 – 0.756 ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่ำกว่า 0.80 ซึ่ง (Berry & Feldman, 1985) เพื่อป้องกันปัญหา Multicollinearity ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะต้องไม่เกิน 0.80

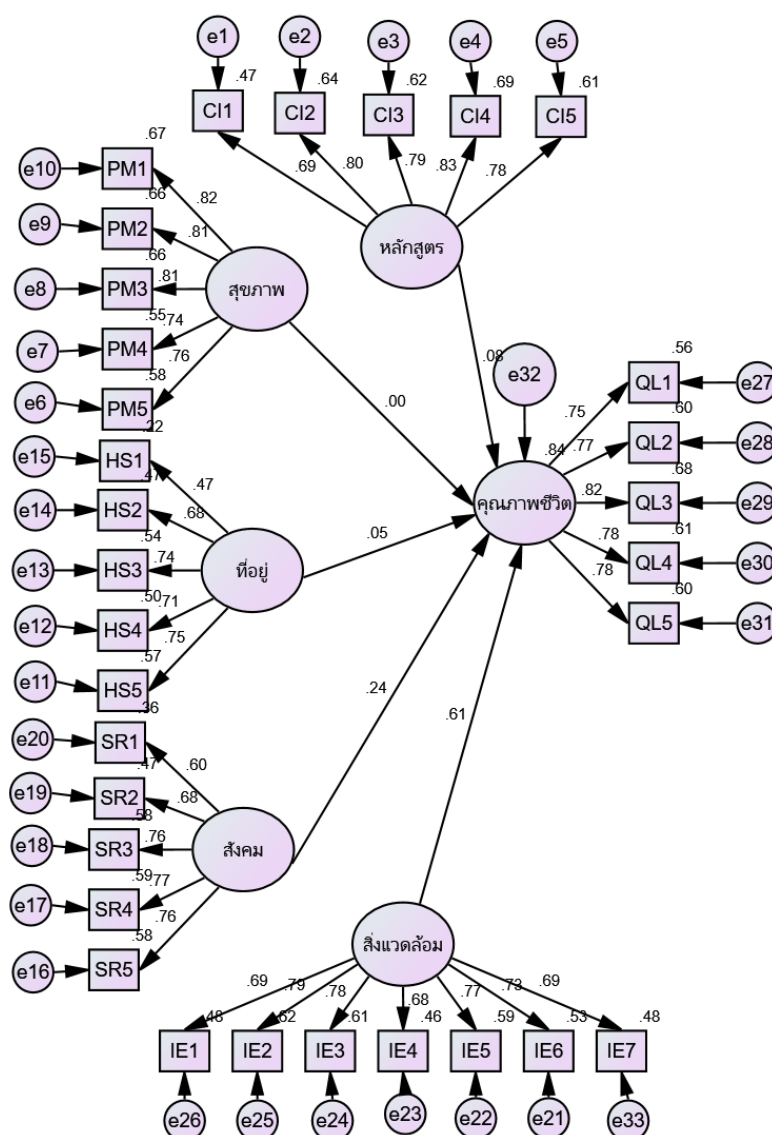
2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

ผลการวิเคราะห์โมเดล พบว่า หลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งระหว่างโมเดลกับโครงสร้างทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่มีความสอดคล้องกัน จึงได้ทำการปรับโมเดล (Model Modification) โดยพิจารณาจากคำแนะนำในการปรับค่าพารามิเตอร์โมเดล ด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล หลังจากทำการปรับค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าความกลมกลืนของโมเดล (Model fit) เท่ากับ Chi-Square/df = 1.072), (Chi-Square = 391.221), (P=0.165), (GFI = 0.963), (AGFI = 0.946), (CFI = 0.998) และ (RMSEA = 0.011) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาความสอดคล้อง ดังแสดงในตารางที่ 4 และภาพที่ 2

ตารางที่ 4 แสดงค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดลข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลลัพธ์
X^2/df	<2.00	1.072	สอดคล้อง
P	>0.05	0.165	สอดคล้อง
GFI	>0.90	0.963	สอดคล้อง
AGFI	>0.90	0.946	สอดคล้อง
CFI	>0.90	0.998	สอดคล้อง
RMSEA	< 0.08	0.011	สอดคล้อง

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องโมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง (หลังปรับปรุงโมเดล)

จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลที่ใช้การครั้งนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ผลการวิจัย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สมมติฐานการวิจัยและผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (β)	P- value	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
H1: ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน (CI) มีอิทธิพล ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิต (QL) (หลักสูตรการเรียนการสอน $\rightarrow$ คุณภาพชีวิต)	0.077	0.246	ปฏิเสธ
H2: ด้านสุขภาพและจิตใจ (PM) มีอิทธิพลทางตรง เชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) (ด้านสุขภาพและจิตใจ $\rightarrow$ คุณภาพชีวิต)	-0.003	0.972	ปฏิเสธ
H3: ด้านที่อยู่อาศัย (HS) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) (ด้านที่อยู่อาศัย $\rightarrow$ คุณภาพชีวิต)	0.050	0.429	ปฏิเสธ
H4: ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SR) มีอิทธิพล ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) (ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม $\rightarrow$ คุณภาพชีวิต)	0.240	0.002*	ยอมรับ
H5: ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย (IE) มี อิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของ นักศึกษา (QL) (ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย $\rightarrow$ คุณภาพ ชีวิต)	0.606	0.001*	ยอมรับ

* ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน (CI) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.246 ($p < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ 0.077 ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ด้านสุขภาพและจิตใจ (PM) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.972 ($p < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นลบให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ -0.003 ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ด้านที่อยู่อาศัย (HS) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.429 ($p < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ 0.050 ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SR) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.002 ($p < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ 0.240 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย (IE) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 ($p < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) เท่ากับ 0.606 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐาน

จากผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 5 สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามากที่สุด ($\beta = 0.606$) รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\beta = 0.240$) ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ($\beta = 0.077$) ด้านที่อยู่อาศัย ($\beta = 0.050$) และสุขภาพและจิตใจ ($\beta = -0.003$) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาได้รับอิทธิพลหลักจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย พบว่า ตัวแปรสังเกตที่มีค่าอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ (IE2) มีค่าอิทธิพล 0.788 รองลงมา ได้แก่ ความพอเพียงของเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียน (IE3) มีค่าอิทธิพล 0.782 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมพบว่า ตัวแปรสังเกตที่มีค่าอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (SR4) มีค่าอิทธิพล 0.765 รองลงมาได้แก่ ช่องทางการสื่อสารในมหาวิทยาลัย (SR5) มีค่าอิทธิพล 0.762

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ [Chi-Square/df = 1.072), (Chi-Square = 391.221), ($P=0.165$), (GFI = 0.963), (AGFI = 0.946), (CFI = 0.998) และ (RMSEA = 0.011)] มีการปฏิเสธสมมติการวิจัย 3 สมมติฐาน และมีการยอมรับสมมติฐานการวิจัย 2 สมมติฐาน สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน (CI) ไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนในวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ไม่มีความแตกต่างกันกับวิทยาหลักและวิทยาเขตอื่น ๆ เนื้อหาการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนมีแนวทางในการประเมินผลการศึกษาเป็นแนวทางเดียวกัน ดังนั้นคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนจึงเหมือนกันทั่วทั้งมหาวิทยาลัย ดังที่ ปานวาด ปريانนท์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาด้านการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา โดยศึกษาในเชิงวิชาการ สภาพแวดล้อมในการเรียน กิจกรรมการสอน ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความโดดเด่นในด้านการเรียนการสอนและจัดสวัสดิการให้กับนักศึกษา ดังนั้นการมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความโดดเด่น

เด่นแม้จะตั้งอยู่ในวิทยาเขตนักศึกษาจะไม่มีความรู้สึกถึงความแตกต่าง ทำให้ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนจึงไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

สมมติฐานที่ 2 ด้านสุขภาพและจิตใจ (PM) ไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 รวมกัน 67.15 ซึ่งนักศึกษาอาจจะยังไม่ได้ความกดดันภายในมหาวิทยาลัยมากนัก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมัน ธนาศุภวัฒน์ และคณะ (2569) ที่พบว่า ด้านสุขภาพกายและจิตมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในระดับมาก โดยเป็นปัจจัยที่รองลงมาจากด้านครอบครัว ด้านค่าใช้จ่าย และด้านการศึกษา

สมมติฐานที่ 3 ด้านที่อยู่อาศัย (HS) ไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่หอพักภายนอกมหาวิทยาลัย ร้อยละ 63.97 ดังนั้นนักศึกษาสามารถเลือกหอพักหรือพื้นที่ที่นักศึกษาสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ตามงบประมาณและค่าครองชีพ ดังนั้นคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในด้านที่อยู่อาศัยจึงไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในวิทยาเขต ดังที่ ปานวาด ปริยานนท์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาด้านที่อยู่อาศัยของนักศึกษา พบว่า การที่นักศึกษามีที่อยู่ปลอดภัย สภาพแวดล้อม สาธารณูปโภคพื้นฐานในระดับดี นักศึกษาจะรู้สึกเวลาที่พักปลอดภัยและสงบสุข ดังนั้นถ้าหอพักภายนอกของนักศึกษามีสภาพดังกล่าว ด้านที่อยู่อาศัยจึงไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

สมมติฐานที่ 4 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (SR) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) เมื่อพิจารณาตัวแปรสังเกตที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ช่องทางการสื่อสารในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมให้มีระบบการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาจะช่วยสร้างความผูกพัน หรือความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มให้นักศึกษาได้ ทำให้ลดความโดดเดี่ยวที่ต้องใช้ชีวิตภายในมหาวิทยาลัยลง นักศึกษามีความสุขในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ปานวาด ปริยานนท์ และคณะ (2566) ที่พบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะเกี่ยวข้องกับการศึกษาภายใน เพื่อนร่วมชั้นเรียน การมีกิจกรรมร่วมกัน การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความผูกพันที่เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลหรือต่อกลุ่มซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 5 ด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย (IE) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา (QL) เมื่อพิจารณาตัวแปรสังเกตที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ ความพอเพียงของเครื่องมือและอุปกรณ์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก และความพอเพียงของเครื่องมือและอุปกรณ์ เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนส่วนใหญ่ในวิทยาเขตเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เพียงพอ นักศึกษาจะมีความสุขในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของนักศึกษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บุญลดา คุณาเวชกิจ (2565) ที่พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เช่น การให้บริการแก่นักศึกษา ด้านอาคารสถานที่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปาน

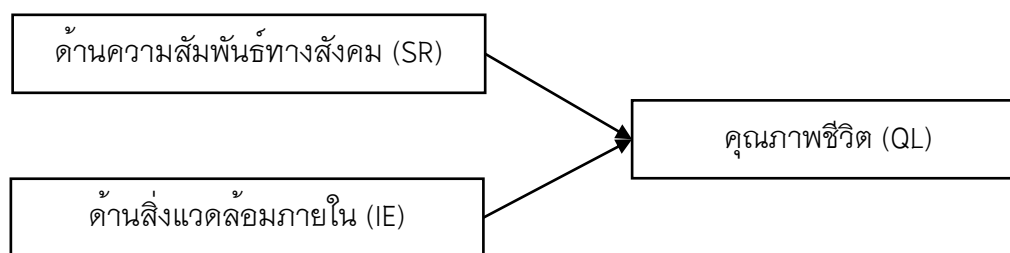
กลางกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และสอดคล้องกับ กฤตเมธ โพธิ์วัชร และเกวณีน ศิลพิพัฒน์ (2566) ที่พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตมากที่สุด นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในประเทศไทย ที่มาใช้บริการในมหาวิทยาลัย มีความเห็นระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อสภาพแวดล้อมที่ดี ต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษา เช่น บรรยากาศที่ดีโดยรวมในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนา โมเดลการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาด้วยการบูรณาการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและความสัมพันธ์ทางสังคม (Integrated Campus Environment and Social Relationship Model: IE-SR Model) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาไม่ได้เกิดจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมหรือความสัมพันธ์ทางสังคมเพียงลำพัง แต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของทั้งสององค์ประกอบในเชิงบูรณาการ โดยสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ สนับสนุนเชิงโครงสร้าง ในขณะที่ความสัมพันธ์ ทำหน้าที่ สนับสนุนทางสังคม ซึ่งบูรณาการร่วมกันส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตของนักศึกษา องค์ความรู้นี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ เนื่องจากไม่ได้อธิบายผลกระทบของแต่ละปัจจัยแยกจากกัน แต่เป็นความสัมพันธ์เชิงระบบ กล่าวคือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมอย่างเดียวยังไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากขาดการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ในทางกลับกัน นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี แต่หากสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอาจไม่เต็มศักยภาพเช่นกัน ดังนั้น ทั้งสององค์ประกอบจึงต้องพัฒนาไปอย่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

ในด้านนโยบาย ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแบบบูรณาการ ควบคู่กันในสองมิติ คือ มิติที่ 1 การพัฒนาสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการใช้ชีวิต และ มิติที่ 2 การส่งเสริมกิจกรรมที่มีการสร้างปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วม และเครือข่าย เพื่อสร้างทุนทางสังคมภายในมหาวิทยาลัย เมื่อทั้งสองมิติพัฒนาร่วมกัน จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ “โมเดลการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาด้วยการบูรณาการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและความสัมพันธ์ทางสังคม (IE-SR Model)” ซึ่งเป็นกลไกที่ทำงานร่วมกันของปัจจัยเชิงโครงสร้างและปัจจัยเชิงสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ภาพที่ 3 โมเดลการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาด้วยการบูรณาการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและความสัมพันธ์ทางสังคม (IE-SR Model)

สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตรการเรียนการสอน สุขภาพและจิตใจ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและวิเคราะห์ความสอดคล้องโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และพบว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยและด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ขณะที่ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านสุขภาพและจิต และด้านที่อยู่อาศัยไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การยกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในวิทยาเขตควรมุ่งเน้นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์ทางการศึกษาให้เพียงพอ ควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมให้นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตและการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย สิ่งอำนวยความสะดวก ความเพียงพอของเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเรียนการสอน การปรับปรุงพื้นที่การเรียนการสอน การพักผ่อน การทำกิจกรรมให้เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้นักศึกษา

1.2 มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้กับนักศึกษาผ่านกิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความผูกพัน ลดความโดดเดี่ยวในมหาวิทยาลัยซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้นักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ภาวะเศรษฐกิจ ครอบครัว ความเครียดจากการเรียน เป็นต้น เพื่อจะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในทุก ๆ มิติ

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการขยายงานวิจัยไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในวิทยาเขตเช่นเดียวกัน เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจังหวัด หรือภูมิภาค ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีแต่ละมหาวิทยาลัยเหมือนกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- กฤตเมธ โพธิ์วัชร และเกวณีน ศิลพิพัฒน์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย. *วารสารรัชตภาคย์*, 17(55), 266–282.
- บุญม้น ธนาสุภาวัฒน์ และคณะ. (2569). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. *Journal of MCU Haripunchai Review*, 10(2), 372–384.
- บุญลดา คุณาเวชกิจ. (2565). การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. *สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 28(2), 113–121.
- ปรียพร วิศาลบุรณ์ และ วุฒา บุรณกลัสม. (2565). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 14(1), 186–194.
- ปานวาด ปรียานนท์ และคณะ. (2566). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา. *วารสารศรีนครินทร์ วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 15(30), 1–13.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ, จุรีย์ นฤมิตรเลิศ และอนุชา พรหมกันยา. (2563). คุณภาพชีวิตนักศึกษา วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 13(4), 49–63.
- วรเทพ เวียงแก. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศิลปะ. *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*, 17(2), 14–25.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). London: UCL Press.

- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. (2004). *Quality of Life in Europe: First European Quality of Life Survey 2004*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Flanagan, J. C. (1978). A Research Approach to Improving Our Quality of Life. *American Psychologist*, 33(2), 138–147.
- Hair, J., et al. (1995). *Multivariate Data Analysis*. (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice–Hall Inc.
- Haruna, U., Mohammed, A.R. and Braiman, M. (2025). Understanding the Burden of Depression, Anxiety and Stress Among First–year Undergraduate Students. *BMC Psychiatry*, 1, 1–9.
- Kowalska, W. and Szwamel, K. (2021). Stress Management Strategies and Quality of Life in Undergraduate Nursing and Midwifery Students in Poland: *A pilot study*. *Nursing Open*, 9(1), 824–838.
- Rovinelli, R.J. & Hambleton, R.K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion–Referenced Test Item Validity. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*. 2, 49–60.
- The WHOQOL Group. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): position paper from the World Health Organization. *Social Sciences Medicine*, 41(10), 1403–1409.
- UNESCO. (1993). *Quality of Life: An Orientation to Population Education*. Bangkok: UNESO.

